

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Admiterea 2019

La Academie continuă depunerea actelor pentru admiterea la studii superioare de master

Maria LEPĂDATU, percepitor fiscal, primăria Durlești:

- Am făcut licența și masteratul la Universitatea Academiei de Științe a Moldovei în domeniul pedagogiei și psihologiei. Dar vocația mea era totuși serviciul public. Și m-am angajat la primăria Durlești în calitate de percepitor fiscal. Aici mi-am pus începutul carierei mele în administrația publică. Și sunt convins că studiile de masterat de la Academia de Administrare Publică mă vor promova în cariera de funcționar public. Așa că m-am înscris la programa **Administrarea publică** și sper să susțin

cu bine interviul pentru a studia și a acumula cunoștințe teoretice în domeniu ca să devin un bun funcționar public.

Igor JIGNEA, ofițer superior, IGP, MAI:

- Fiind angajat în organele ministerului de interne, e de la sine înțeles, că am nevoie de studii specializate în domeniul administrării publice, cu toate că am studii superioare ca absolvent al Universității Tehnice. Am analizat mai multe instituții de învățământ superior și am ajuns la concluzia că aici, la Academia de Administrare Publică, studiile sunt mai vaste, sunt anume acele studii strict necesare pentru activități în serviciul public. Am aplicat la **Drept public**, tocmai ceea ce îmi trebuie pentru a-mi îndeplini bine și conștiincios funcțiile mele de serviciu și, de ce nu, a avansa în cariera mea profesională de funcționar public.

Comisia de admitere este într-un proces continuu de primire a actelor pentru studii superioare de master (ciclul II). Candidații la studii, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, ai altor instituții publice, precum și ai sectorului real al economiei, prezintă membrilor secretariatului Comisiei de admitere actele solicitate, care îi consultă și răspund la diferite întrebări privind programele, procesul de studii, pentru a se pregăti mai bine de interviu – proba de admitere. Dosarele sunt depuse la toate programele de studii, la master științific și de profesionalizare, învățământ cu frecvență și cu frecvență redusă: **Teoria și practica administrației publice, Administrarea publică, Management, Relații internaționale, Anticorupție, Drept public, Management informațional în administrația publică.**

După depunerea actelor, am solicitat opiniile unor candidați la studii.

Cor. F. P.

Reamintim, că depunerea actelor este prevăzută până la 6 septembrie 2019. Candidații vor susține proba de admitere – interviul – în perioada 10-12 septembrie 2019.

Reprezentanții Programului USAID „Comunitatea mea” în vizită la Academie

Pe 21 august curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de documentare directorul Programului Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) „Comunitatea mea”, Christopher KASZMARSKI, însoțit de directorul-adjunct al programului Alexandru PELIVAN, expertul Ion GUMENE

și asistenta de program Alina GAJOS. Ei au avut o întrevedere cu rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar. La întrevedere au participat prim-prorectorul Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar, și prorectorul Aurel SIMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar. Sco-

pul vizitei l-a constituit identificarea modalităților de instituire a unei colaborări între părți pentru susținerea autorităților publice locale.

Rectorul Oleg Balan a făcut o scurtă prezentare a Academiei, menționând că colaborarea internațională este una dintre direcțiile principale din activitatea instituției, ceea ce aduce

plusvaloare procesului de studii, dar și modernizării continue a Academiei și și-a exprimat disponibilitatea unei conclucrări constructive cu Programul USAID, în contextul misiunilor asemănătoare în domeniul administrării publice.

Christopher Kaszmarski,

Continuare în pag. 4

Recepție oficială cu prilejul Zilei Independenței Republicii Moldova

Președintele țării, Igor Dodon, a ținut un discurs în cadrul recepției oficiale oferite cu prilejul Zilei Independenței Republicii Moldova. La evenimentul festiv au participat Președintele Parlamentului, Zinaida Greceanii, Primul-Ministru Maia Sandu, membrii Guvernului, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, reprezentanți ai corpului diplomatic și ai societății civile.

Șeful statului a transmis sincere felicitări cu ocazia Zilei Independenței Republicii Moldova, menționând faptul consolidării conducerii de vârf a țării, spre deosebire de anii precedenți. Igor Dodon a remarcat reglementarea crizei politice acute, care a zguduit societatea noastră la începutul

lunii iunie, însă a fost rezolvată în mod pașnic, oferindu-ne șanse reale pentru dezvoltarea durabilă a țării.

De asemenea, Președintele țării a adus mulțumiri partenerilor noștri de dezvoltare pentru susținerea politică și economică a Republicii Moldova, iar poporului nostru i-a mulțumit pentru înțelepciune și bun simț, ceea ce a contribuit la tranziția democratică a puterii de stat. Totodată, Igor Dodon a îndemnat cetățenii țării noastre și clasa politică să depună împreună toate eforturile pentru a consolida independența și democrația în statul nostru.

În cadrul discursului, șeful statului a accentuat cinci priorități de care trebuie să se preocupe guvernarea. Este vorba despre reforma justiției, drepturile omului și combaterea corupției, dezvoltarea economică și sporirea echității sociale, consolidarea neutralității și reintegrarea țării, promovarea unei politici externe echilibrate.

Copii și tineri din diasporă în vizită la Parlament

Parlamentul a găzduit, de Ziua Independenței Republicii Moldova, vizita celor 120 de copii și tineri, participanți la Programul DOR „Diasporă. Origini. Reveniri.” Copiii au fost salutați de Președintele Parlamentului, au discutat cu deputații și au avut parte de un tur ghidat al clădirii.

„Bine ați revenit acasă, locul de unde au plecat părinții voștri în lume și unde, sperăm, că veți reveni, dacă veți dori. Țara vă așteaptă, oriunde ați fi acum!”, a menționat Președintele Parlamentului Zinaida Greceanii. Totodată, speakerul le-a urat copiilor noi succese și forțe pentru a contribui, împreună cu părinții, la modernizarea țării.

Ulterior, tinerii au discutat cu deputații Dumitru Alaiba și Alexandru Slusari, care le-au spus că vor fi întotdeauna așteptați și bineveniți în Republica Moldova.

Este al treilea an consecutiv, când Parlamentul găzduiește Programul DOR, organizat anual, în luna august. În acest an, Programul DOR s-a desfășurat în perioada 19-28 august și a întrunit copii și tineri din 22 de țări. Scopul taberei este de a oferi șansa copiilor și tinerilor din diasporă de a-și vizita țara de origine, de a cunoaște valorile și tradițiile naționale, de a

lega prietenii, fiind un loc de întâlnire a diferitor culturi, datorită mediului divers din care revin.

X X X

Președintele Parlamentului Zinaida Greceanii, alături de președintele țării, Igor Dodon, a participat la ceremonia de inaugurare a Monumentului eroilor eliberatori ai capitalei, din fața sediului Academiei de Științe a Moldovei.

Monumentul a fost renovat la inițiativa Președintelui Moldovei. La ceremonie au participat vicepreședintele Consiliului Federației, Galina Karelova, deputați, reprezentanți ai administrației publice locale, ai mediului academic și veterani.

Monumentul „Eliberării” a fost instalat în 1969, cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a eliberării Moldovei de sub ocupația fascistă, fiind renovat o singură dată în 1975.

Laureații Premiului Național 2019

laureaților pentru efort și dedicație, pentru contribuția semnificativă la promovarea țării noastre în lume.

„Aș vrea ca prin aceste premii să vă înmănăm recunoștința cetățenilor Republicii Moldova pentru contribuția dvs. la dezvoltarea culturii și științei, la promovarea imaginii Republicii Moldova. Dumneavoastră, în calitate de elită intelectuală, sunteți repere morale pentru întreaga societate. De la dumneavoastră cetățenii învață libertatea de a gândi, învață cum să crezi, să muncești, să fii modest și să rezisti!”, a punctat Maia Sandu.

Zece personalități marcante din diverse domenii, știință, tehnologie, cultură și artă au fost distinse cu Premiul Național 2019 în cadrul galei organizate cu acest prilej. Premiile au fost înmânate de către Primul-Ministru Maia Sandu, care a mulțumit

La rândul lor, laureații au mulțumit pentru aprecierea muncii lor și au menționat că Premiul Național reprezintă o onoare, dar și o mare responsabilitate față de întreaga societate pentru rezultatele activității lor.

Laureați ai Premiului Național 2019 au fost desemnați: **Lică Sainciuc**, pictor și grafician de carte; **Alexandra Conunova-Dumortier**, violonistă; **Gheorghe Urschi**, actor, regizor, scriitor; grupul format din **Galina Lupașcu**, doctor habilitat în științe biologice, profesor cercetător, **Nadejda Mihnea**, doctor habilitat în științe biologice, conferențiar cercetător, **Larisa Andronic**, doctor în științe biologice, conferențiar cercetător, **Svetlana Smerea**, doctor în științe biologice, conferențiar cercetător; **Val Butnaru**, prozator, dramaturg; **Tatiana Țibuleac**, scriitoare; **Iurii Canașin**, sculptor, profesor universitar.

Premiul Național, în valoare de 100 de mii de lei, se acordă anual cetățenilor Republicii Moldova pentru realizări remarcabile în diverse domenii de activitate.

Aniversarea a 28-a a Independenței Republicii Moldova

Republica Moldova a marcat aniversarea a 28-a a proclamării Independenței, votată de către Parlament pe 27 august 1991.

În Chișinău, sărbătoarea a început, tradițional, cu depuneri de flori. Astfel, în dimineața zilei, Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, Președintele Parlamentului, Zinaida Greceanii și Primul-Ministru, Maia Sandu, au depus flori la Complexul memorial „Măica Îndurerată”. Alături de conducerea de vârf a țării, la eveniment au participat deputați, membri ai guvernului și reprezentanți ai corpului diplomatic acreditat la Chișinău.

Ulterior, oficialii au depus flori la Monumentul Domnitorului Ștefan cel

Mare și Sfânt din centrul capitalei.

Pe parcursul zilei, în Piața Marii Adunări Naționale au fost organizate manifestări festive, consacrate Zilei Independenței. Totodată, în scuarul Catedralei „Nașterea Domnului” din capitală a fost desfășurat

un târg al meșterilor populari cu genericul „Tezaur”.

În seara zilei, începând cu ora 17.00, Guvernul a organizat discuții cu cetățenii, în spațiul verde din fața clădirii executivului, intitulate „Cabinetul de miniștri, de vorbă cu cetățenii”.

Evenimentele au culmi-

nat în seara zilei cu un concert în Piața Marii Adunări Naționale.

Sărbătoarea a fost marcată și în alte localități ale țării printr-o serie de evenimente. Iar la Soroca, cu prilejul Zilei Independenței, primăria orașului a organizat Festivalul Medieval, ajuns la cea de-a 4-a ediție a sa. La festival au participat peste 130 de oameni din diferite ansambluri artistice, venite din Ucraina, Polonia, România, Belarusia. Cei prezenți la festival s-au putut aventura, mânuind săbii, sulite, topoare și alte arme medievale, iar unele chiar au fost puse în vânzare. Conform organizatorilor, Festivalul Medieval semnifică istoria seculară a țării noastre.

Sursa: Moldpres

Premierul Maia Sandu, în dialog cu diaspora: „Strategia acestui Guvern este să îmbunătățească mediul investițional”

În perioada 16 -17 august 2019, în Republica Moldova au avut loc Zilele Diasporei. În cadrul Zilelor Diasporei, organizate de Guvernul Republicii Moldova, Primul-Ministru Maia Sandu a avut o întrevedere cu cetățenii care au participat la eveniment.

În cadrul discuțiilor au fost abordate subiecte precum investițiile străine în Moldova și cât de sigure sunt acestea, rutele de zbor în Europa, reciclarea și

situația generală a mediului, descentralizarea administrativă, facilitarea procesului de donații la Vamă, dar și lipsa capacității autorităților publice locale de a atrage investiții.

Premierul Maia Sandu a menționat că Executivul își propune, în primul rând, crearea unui sistem de justiție funcțional, astfel încât oamenii să dorească să investească și să creeze afaceri, fără teama că acestea vor fi preluate ilegal.

În același timp, Premierul a accentuat că un alt obiectiv al Guvernului este să creeze un sistem economic favorabil dezvoltării afacerilor: „Trebuie să creăm condiții pentru întreprinzătorii mici și mijlocii, în special, în spațiul rural. Încercăm să venim cu această echitate în societate. Trebuie să creăm strategic locuri de muncă în regiuni. Obiectivul acestui Guvern este să îmbunătățească mediul investițional”, a spus Maia Sandu.

Un alt subiect discutat a fost descentralizarea proiectelor cu susținere externă, astfel încât autoritățile publice locale să beneficieze de resurse financiare direct din partea donatorilor.

În cadrul evenimentu-

lui, Primul-Ministru a propus crearea unui Grup de lucru care să funcționeze online, unde reprezentanții diasporei vor putea schimba idei și veni cu propuneri pentru soluționarea problemelor existente.

La rândul lor, membrii diasporei au declarat că sunt gata să facă voluntariat pentru a desfășura campanii de informare și implicare în rezolvarea diverselor probleme din țară.

**Serviciul de presă
al Guvernului**

Universalitatea limbii române este dezvăluită în plan istoric și lingvistic de cercetătorul Andrei GROZA, doctor în istorie, conferențiar universitar, prim-prorector al Academiei de Administrare Publică, în volumul „LIMBA RUMÂNĂ – FUNDAMENT AL NAȘTERII SOCIETĂȚII UMANE”, o lucrare de pionierat în acest domeniu. Preambulul cărții - „De la limba primară, limba rumână, spre altă limbă comună, posibil – engleza” – descrie esența acestei lucrări, mai multe capitole din care au fost publicate, în ultimul timp, în paginile ziarului „Funcționarul Public”. Cu prilejul sărbătorii naționale – Ziua Limbii Române – continuăm prezentarea acestui studiu academic privind rădăcinile și evoluția limbii române.

Despre faimosul neam al codrenilor din Grecia antică

Mai multe izvoare scrise în antichitate susțin că cei care populau Peninsula Balcanică din cele mai vechi timpuri, la fel ca și cei din Europa, Asia de sud-vest și Africa de nord, vorbeau limba rumână.

Probele aduse de istoricii de atunci sunt atât de concludente încât nu poți să nu te întrebi, cum de nu au fost observate până în prezent?

Despre una despre aceste probe venim să vorbim în continuare, și anume despre neamul Codrenilor din Grecia Antică.

Așadar, răsfoind mai multe izvoare scrise în acele timpuri îndepărtate am descoperit cu uimire că ultimul

rege al Atenei purta numele de familie Codru (codru - cuvânt curat rumânesc, fiindcă în forma dată, cu sensul de pădure mare, deasă, bătrână, se întâlnește numai în limba rumână - n.n.), la fel ca și cel purtat astăzi de foarte mulți rumâni.

Acest rege, Codru (secolul al XI-lea î.e.n.), atunci când dorienii, un neam nomad care venea din nordul Balcanilor, de la Dunărea de Jos (dorienii de la dor, alt cuvânt rumânesc despre care am vorbit ceva mai sus - n.n.), au asediat orașul Atena, a aflat de la prezicători că orașul va fi cucerit în cazul în care aceștia se vor întâlni în luptă cu regele și îi vor păstra viața. Acest lucru era cunoscut și dorienilor, iar întâlnirea pe câmpul de luptă era inevitabilă, fiindcă Codru era cunoscut ca unul dintre cei mai voinici și curajoși bărbați.

Ca să nu se întâmple cele prezise și ca să-și salveze neamul, Codru a îmbrăcat niște haine simple, zdrențuite, ca să nu fie recunoscut,

a ieșit noaptea din oraș și a pătruns în tabăra dușmanilor unde, într-o încăierare înverșunată, a fost omorât.

Într-adevăr, în scurt timp după aceasta, dorienii s-au retras de sub zidurile Atenei. Codru a rămas în memoria urmașilor nu numai ca erou național, dar și ca întemeietor al unei numeroase familii care a lăsat urme la fel de adânci și importante în istorie, literatură, știința juridică și alte domenii.

Printre Codrenii cei mai recunoscuți, din perioada antică din Grecia, se numără Solon (anii 640/638 - 560/558 î.e.n.), legislator și poet, reformele căruia au pus începuturile unei societăți democratice; Pisistrate (anii 600 - 527 î.e.n.), care a contribuit esențial la dezvoltarea economică, politică și culturală a Atenei și Platon (anii 428/427 - 348/347 î.e.n.) - unul dintre cei mai mari filosofi ai Greciei Antice.

De altfel, toți trei au purtat nume rumânești: Solon - de la sol, adică cel trimis

de zei pe pământ, între oameni; Pisistrate - de la litera grecească Pi, care în alfabetul grec înseamnă numărul 80 și cuvântul rumânesc strat, ceea ce înseamnă om mare, om puternic; și Platon - de la cuvântul plat/lat, fiindcă era om voinic, lat în spate, lucru menționat de mai mulți istorici.

Cultul regelui Codru a fost păstrat de populația rumânească din Balcani aproape 1500 ani (din secolul al XI-lea î.e.n. până în secolul al IV-lea e.n., până când religia creștină a venit cu alte exemple de eroism, săvârșite de alte persoane - n. n.).

Grecii de astăzi sunt urmașii rumânilor de atunci din Balcani și Asia de sud-vest, care mai târziu s-au autogrecizat prin utilizarea de-a lungul a aproape două mii de ani a alfabetului și limbii grecești, inventate în secolul al VIII-lea î.e.n.

x x x

Cu reflecții de actualitate privind limba română vine în pag. 8 publicistul Tudor PALLADI.

Sfârșit. Început în pag. 1

referindu-se, la rândul său, la Programul „Comunitatea mea”, a subliniat că acesta este principalul program USAID în domeniul guvernării, implementat în Republica Moldova pe parcursul a 5 ani și are scopul de a susține autoritățile publice locale în efortul acestora de a asigura o guvernare mai eficientă, transparentă și responsabilă față de cetățeni. Până în prezent, programul oferă asistență primăriilor din 48 de comunități din întreaga țară.

În cadrul discuțiilor, părțile au convenit de a elabora și semna în viitorul apropiat un Memorandum

Reprezentanții Programului USAID „Comunitatea mea” în vizită la Academie

dum de colaborare între Academie și Programul USAID „Comunitatea Mea” în domeniile majore de intervenție, precum sunt îmbunătățirea calității și accesului la serviciile publice, implicarea cetățenilor în pro-

cesul de guvernare locală, avansarea reformei de descentralizare, creșterea veniturilor obținute la nivel local și adoptarea unor practici îmbunătățite de management financiar, domenii ce pot constitui tematica unor

noi cursuri de dezvoltare profesională sau a altor forme de instruire a funcționarilor publici pentru o implementare mai eficientă a Programului USAID „Comunitatea mea”.

Ion AXENTI

Admiterea la studii superioare de master de la Academia de Administrare Publică a generat un viu interes printre aspiranții la aceste studii, dar și anumite aprecieri ale acestor studii, îndemnuri pentru viitorii masteranzi din partea unor absolvenți ai Academiei, pe care le prezentăm în continuare.

Academia m-a avansat în cariera profesională

Raisa DOGARU,
director al Agenției
Naționale pentru
Ocuparea Forței de
Muncă

Acum la Academia de Administrare Publică se desfășoară procesul de depunere a actelor pentru studii superioare de master. Îi înțeleg foarte bine pe aspirații la aceste studii, fiindcă, într-adevăr, Academia este acea forjărie de cadre înalt calificate ce oferă avantaje în cariera profesională. O spun din propria practică.

În anul 1999, am absolvit cursul deplin al Academiei de Adminis-

trare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova la programa **Relații internaționale**, obținând calificarea referent în relații internaționale. La început cunoșteam puțin la nivel internațional activitatea pe care o desfășuram, cu toate că vizitasem deja unele țări. Dar anume studiile de la Academia m-au ajutat să cunosc mai multe din practicile internaționale de succes pentru a le adapta la noi, în Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM).

Cunoștințele acumulate la AAP, alte cursuri de formare continuă m-au ajutat, la mod sigur, în avansarea carierei profesionale - de la șef secție (1996), șef direcție (2003), director adjunct (2010), până la directorul ANOFM. La Academia am reușit să-mi dezvolt o serie de calități atât personale cât și profesionale, de comunicare cu colegii din APC și APL, alte instituții din țară dar și de peste hotare, am înțeles cum funcționează organele

statului și mi-am format o gândire sistemică. În permanentă am avut o bună conlucrare cu organizațiile neguvernamentale, am dezvoltat diferite parteneriate pe piața muncii, înțelegând că în parteneriat putem fi mai eficienți la realizarea obiectivelor. La nivel internațional, am avut o colaborare strânsă cu experți din mai multe țări, cu care am dezvoltat un sistem mai eficient de ocupare a forței de muncă în Republica Moldova. Printre instituțiile cele mai importante pot menționa serviciile de ocupare a forței de muncă din Suedia, Germania, România, Lituania, Organizația Internațională a Muncii, Fondul European de instruire, Banca Mondială, PNUD etc.

După cum prevede și cadrul legislativ, serviciul public înseamnă totalitatea autorităților publice și activitatea persoanelor ce ocupă posturi în aparatul acestor organe pentru realizarea împuternicirilor autorităților locale în scopul

dezvoltării țării sub toate aspectele. Or, serviciile publice sunt formate într-un mod care să satisfacă cerințele generale ale cetățenilor, iar pentru realizarea competențelor și atribuțiilor acestor servicii, în cadrul lor se instituie funcții publice, care au menirea să asigure buna funcționare a statului.

Pot afirma cu certitudine că sunt împlinită și simt o satisfacție deosebită că port statutul de funcționar public și pot contribui nemijlocit la implementarea politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă. Și, în acest sens, susțin pe cei care tind să se încadreze în serviciul public, care acum se înscriu pentru studiile de master la Academia, ceea ce constituie o oportunitate clară de încadrare profesionistă în serviciul public - baza statului democratic, statului de drept, dezideratele Republicii Moldova pe calea sa de integrare în Uniunea Europeană.

Științele administrative – esența studiilor la Academia

Activez de patru ani în primărie, această activitate având tangență directă cu administrarea publică. Iar Academia de Administrare Publică este unica instituție din Republica Moldova care oferă studii în tot ce se numește administrare publică. Aceasta a fost motivația de bază de a face studii de masterat, programa **Management**, la Academia, pe care am absolvit-o în acest an.

Pe parcursul a trei ani de studii, vreau să vă zic, am avut parte de profesori, adevărați profesioniști în domeniul științelor administrative, sub toate as-

Petru RĂBDĂU,
primar al comunei
Rădeni,
raionul Strășeni

pectele, care au o tehnică aparte de a preda și de a comunica cu masteranzii.

Mai mult ca atât, au fost mai multe ore practice decât teoretice, fapt care ne-a permis să înțelegem mai bine temele discutate.

Fiind angajat în serviciul public, am înțeles că, în afara de cunoștințele generale despre economie și finanțe, este necesară o aprofundare a cunoștințelor în domeniul administrării publice pentru a putea oferi cetățenilor o administrare corectă și echitabilă. Datorită cunoștințelor acumulate la Academia, am reușit să aducem transparență în procesul decizional al primăriei și consiliului local, să consolidăm conlu-

crarea intercomunitară, să realizăm în comun problemele cu care se confruntă localitățile comunei. În context, am schimbat radical modul de management al echipei primăriei, punând, în prim plan, egalitatea în interiorul echipei printr-o educație în tot ce numim comportamentul față de administrarea publică și prestarea serviciilor de calitate cetățenilor. Așa că, în baza experienței proprii, pot afirma că cei, care aplică acum la studii de master la Academia, fac o alegere corectă pentru cariera lor profesională, dar și pentru serviciul public al țării.

Narcisa MAMALIGA: „Ne dorim o încredere mai mare a cetățenilor în sistemul de determinare a dizabilității din Republica Moldova și o cooperare mai fructuoasă cu autoritățile publice locale”

Interviu cu Narcisa MAMALIGA, director al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă.

- **Stimată doamnă director, de curând instituția Dvs. a împlinit 75 de ani. Este o întreagă istorie...**

- Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, astăzi CNDDCM, a fost fondat conform Hotărârii nr.1 al Consiliului Comisariatului Norodnic din Moldova, care a avut loc în orașul Soroca, în luna iunie 1944, prin care s-a indicat Comisarului Norodnic al Sănătății, ca până pe 01.07.1944, să fie deschise în toate centrele raionale ale republicii consilii teritoriale de expertizare medicală a vitalității pentru expertizarea populației cu dizabilități, așa-zisele БТЭК-uri. Instituția a parcurs un drum lung, plin de reformări și îmbunătățiri.

Actualmente, Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă este instituție publică, subordonată Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, unica instituție abilitată cu funcția de a asigura realizarea prevederilor actelor normative privind determinarea gradului de dizabilitate, având ca obiectiv final facilitarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități. Pornind de la misiunea sa, Consiliul își stabilește cerințele și prioritățile de dezvoltare în corelație cu necesitățile din domeniul determinării dizabilității, precum și asistenței sociale, asistenței medicale, ocupării forței de muncă și educației, și de a asigura un nivel sporit de eficiență, transparență și performanță în realizarea funcționării

sistemului de determinare a dizabilității, precum și îmbunătățirea continuă a calității acestuia.

- **La începutul anului 2018, ați demarat o reformă a sistemului de determinare a dizabilității. Ce ne puteți spune despre efectele reale ale acestui proces?**

- Obiectivul principal al reformării sistemului de determinare a dizabilității și capacității de muncă constă în îmbunătățirea procesului de determinare a dizabilității în vederea asigurării examinării obiective și imparțiale a persoanelor, fiind în corespundere cu standardele internaționale în acest domeniu.

Demarând această reformă, aprobată de Guvern pe 18 aprilie 2018, ne-am propus să sporim încrederea cetățeanului pe care-l deservim în calitatea și corectitudinea serviciilor prestate, obiectiv promovat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Astfel, Consiliul s-a angajat într-un proces constructiv, participativ și dinamic de implementare a acțiunilor

strategice, care a necesitat resurse corect dimensionate și valorificate. Reforma în sistemul de determinare a dizabilității este un proces de durată și este determinat de problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și imperativul de a crea condiții pentru implementarea

Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată de către Republica Moldova în anul 2010, pentru a dezvolta servicii prietenoase cetățeanului, aduse aproape de el, de comunitatea unde își are domiciliul.

Necesitatea revizuirii cuprinzătoare a procesului de determinare a dizabilității a fost abordată și în recomandările pentru Guvern a Raportorului Special ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, în urma vizitei sale în Republica Moldova în septembrie 2015.

Sigur că am întâmpinat mai multe bariere, ca și la orice schimbare. Am depus tot efortul ca sistemul să fie unul transparent, incoruptibil, ușor verificabil. Am lansat și implementat Sistemul informațional automatizat în domeniu, bazat pe distribuția aleatorie a dosarelor către echipele de expertizare. Totodată, ne-am preocupat de creșterea profesională a personalului din cadrul Consiliului. În paralel, am inițiat, în comun cu staful academic, pregătirea

și instrumentelor respective, cu accent nu doar pe evaluarea medicală, a stării precare de sănătate, dar și evaluarea componentei sociale, cu identificarea barierelor întâmpinate de către persoana expertizată în viața cotidiană, a factorilor contextualii etc.

În vederea facilitării integrării sociale a persoanelor cu dizabilități, urmare a expertizării, pe lângă Certificatul de dizabilitate, Consiliul eliberează și un Program de reabilitare și incluziune socială cu emiterea recomandărilor executorii pentru instituțiile responsabile din domeniul sănătății, social, profesional și educațional, care stabilesc, execută și monitorizează activitățile și serviciile specifice pentru persoana în cauză.

Pentru perioada imediat următoare Consiliul își propune să continue dezvoltarea managementului organizațional și instituțional orientat spre calitate și asigurare de servicii publice accesibile, valorificarea capitalului uman prin perfecționare și instruire continuă.

- **Potrivit statisticilor, actualmente în republică sunt înregistrate cca 180 de mii de persoane cu dizabilități. O cifră, pare-se, îngrijorătoare, raportată la numărul de populație...**

- Potrivit estimărilor la nivel global, peste un miliard de persoane trăiesc cu o formă sau alta de dizabilitate sau circa 15% din populația lumii. Fiind o stare fizică, psihică sau mentală,

Continuare în pag. 7

Sfârșit. Început în pag. 6

care limitează activitatea unei persoane, sub diverse forme, dizabilitatea este percepută și abordată atât sub aspect medical cât și social.

Datele statistice pentru ultimii ani remarcă în Republica Moldova tendința de creștere a numărului persoanelor cu dizabilități, coraportată la populația totală, atingând în anul 2018 179628 de persoane, cât și un număr foarte mic de persoane supuse reabilitării medicale și socioprofesionale cu incluziune în câmpul muncii a acestora, obiectiv devenit prioritar pentru RM odată cu ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în 2010.

Dizabilitatea este o provocare tot mai serioasă la nivel mondial, inclusiv în Republica Moldova, din cauza procesului de îmbătrânire a populației, a riscului de accidente, precum și a numărului în creștere a cazurilor de afecțiuni cronice (diabet zaharat, boli cardiovasculare, cancer etc.).

Populația cu dizabilități, chiar și în țările avansate, este de la două până la trei ori mai puțin angajată în câmpul muncii, formând astfel categoria persoanelor inactive, și are o probabilitate de mai puțin de 50% să atingă nivelul superior de educație decât cea fără. Cu cât este mai sever gradul de dizabilitate, cu atât scade participarea la piața forței de muncă, iar venitul persoanelor cu dizabilități este în mod dramatic mult mai mic decât cel al persoanelor fără dizabilități; doar 38% dintre deficienții cu vârstele cuprinse între 16 și 34 de ani au venituri prin muncă, față de 68% din cei fără deficiențe.

Totodată, circa 61% din numărul persoanelor cu dizabilități sunt din mediul rural, numărul lor fiind în continuare creștere până în prezent.

- Aveți structuri în fiecare raion. Cum conlucrați cu autoritățile publice locale?

- În structura efectivului-limită actual al Consiliului se regăsesc 41 structuri teritoriale cu 56 de unități, care își desfășoară activitatea în fiecare raion al republicii. Structurile teritoriale sunt amplasate în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială sau în unele teritorii administrative – în cadrul Consiliilor raionale. Acestea, pe lângă atribuțiile sale de bază, au sarcina de a conlucra cu autoritățile și instituțiile locale în scopul informării cetățenilor referitor la procedura de determinare a gradului de dizabilitate, perfectării și prezentării formularelor conform domeniilor de competență,

aceste servicii au fost dezvoltate neuniform, sunt insuficiente și nu acoperă toate nevoile persoanelor cu dizabilități. Sunt unități administrativ-teritoriale care, deși, au nevoie de servicii, în condițiile existenței multor probleme la nivel local, pentru ele asigurarea dreptului persoanelor cu dizabilități la servicii sociale în funcție de nevoi continuă să fie un obiectiv de prioritate. În aceste comunități persoanele cu dizabilități au acces doar la serviciile prestate de asistentul social comunitar.

Iar responsabilitatea Consiliului și a experților din cadrul acestuia este de a evalua cât mai obiectiv și corect nevoile specifice a persoanelor cu dizabilitate, pentru a fi dezvoltate și acordate în comunitate.

beneficiarii nu vor fi nevoiți să prezinte documente sau certificate pe suport de hârtie. Cu susținerea APL ne propunem să sporim și rolul asistentului social în comunitate, astfel încât ancheta perfectată de acesta să fie una foarte obiectivă și să releve cât mai adecvat situația persoanelor cu dizabilități, statutul psihosocial și obstacolele întâmpinate în procesul activităților zilnice ale acestora.

În planul de activitate al Consiliului pentru anul curent, dar și în programul strategic pentru următorii trei ani, colaborarea cu autoritățile și instituțiile locale, dar și cu societatea civilă, este stipulată în mod special. Obiectivul nostru suprem este de a reîncadra în societate persoane-

participare la monitorizarea implementării recomandărilor elaborate de către experți în Programul de reabilitare și incluziune socială, în scopul intensificării măsurilor de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități.

Deși în ultimii 5 ani au fost dezvoltate mai multe servicii sociale pentru persoane cu dizabilități, precum ar fi Casa comunitară, Locuința protejată, Asistentul personal, serviciul Îngrijiri la domiciliu, serviciul Respiro, Echipele mobile, Plasamentul familial specializat pentru adulți,

Avem o colaborare cu autoritățile publice locale, pe care, totuși, ne-o dorim mai eficientă. Și nu numai cu APL, dar și cu alte instituții aferente determinării dizabilității. Începând cu luna septembrie 2018, Consiliul a aderat la proiectul-pilot de reinginerie a serviciilor publice, realizat de Agenția de Guvernare Electronică în parteneriat cu Ernst&Young, având drept scop optimizarea proceselor de lucru și calitatea prestării serviciilor publice. La finalul proiectului, toată informația va fi prezentată în format digitizat, astfel,

le cu dizabilități, inclusiv și pe prima piață a muncii. Facem tot posibilul ca încrederea beneficiarilor în sistemul de determinare a dizabilității, recent reformat, să sporească și să fie unul prietenos, astfel fiindu-le asigurată respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor cu nevoi speciale, privind participarea lor deplină și efectivă în societate, la un nivel egal cu celelalte persoane.

- Vă mulțumesc.

-Și eu Vă mulțumesc.

Sergiu VLĂDICĂ

„Stăpâna noastră” stelar-milenară și spirituală, după definiția eminesciană, - Limba Română, prin condiția ei națională-universală, este de fapt unica noastră „comoară în adâncuri înfundată” și acel „șirag de piatră rară/Pe moșie revărsată” (A. Mateevici) dintotdeauna și pentru totdeauna.

Acest tezaur prin care am fost, suntem și vom fi constituie întreaga aspirație a civilizației cultural-artifice și estetice românești de la munte la mare și de la strădaci încoace, prin care am învins toate furtunile și imperiile ce-au vrut să ne asimileze. Multul-puțin de care s-au bucurat răstrămoșii noștri s-a comprimat aieva în datini și tradiții, în creația orală, în cea duhovnicească, religioasă, trecute prin filiera creștinismului, dar și prin tăvălugul comunismului devastator de suflete, împilător de libertate, de depersonalizare și deznaționalizare.

„Zorile” noi (cântate/proslăvite de poetul nepereche al Limbii Noastre) au fost cum au fost. Vremurile se schimbă, dar regimurile lor continuă să macine din interior ființa umană și națională,

atacată/afectată de cele mai nemiloase racile, de crime și de flageluri. E atacată și Limba - „casa ființei noastre”, neidegerian vorbind. Mai cu seamă în contextul nostru sociopolitic de care se folosesc în scopuri meschine politicieni și partide, orientări susținute dinafară de către forțele ostile neamului și frumosului românesc paneuropean, care recurg la diferite trucuri deloc prietenoase, generate de subdezvoltarea generală a imperiului răului care mai suflă prin ungherele unor societăți „transformate în centre culturale de tot felul, controlate de forța dictatorială” a banului și de cultivarea unui moldovenism primitiv și agresiv.

O societate care se stimează și e adevărat deschisă nu poate tolera la nesfârșit, credem, minciuna, neadevărul, manipularea, brutalitatea celor fără șapte ani de-acasă și fără niciun Dumnezeu, care calcă omenia și cumsecădenia dumnezeiești în picioare, făcând-o pe mai-marii vremii și principiilor antistatale,

dictate de nealor noștri, care vorbesc una și fac alta, lăsându-se dirijați de „stăpânii” lor de cândva nu de flori de cuc.

Limba e sărbătoarea sărbătorilor unui neam stăpân la el acasă. Oare nici peste două sute de ani nu ajunge rușinea la cei ce nu pot însuși o sută-două sau trei-patru sute de cuvinte într-o susținere un dialog pe viu cu băștinașii? Ori altceva e la mijloc? Se vede că legile nu funcționează. Sau asta special se face într-o demonstrație că „stăpânul” de altcândva nu și-a părăsit rolul de dictator și de conducător și lucrează cu mâna alor noștri? Altfel, de ce vorbim în limba celor fără respect față de băștinași? Este o situație catastrofală și insuportabilă, care trebuie odată și odată tratată legic și creștinește la toate nivelurile și pe toate căile posibile și imposibile și fără menajamente. Trebuie să avem curajul de a cere de la toți vorbitorii ei de a o păstra ca pe ochii din cap și să ne ținem de ea cu dinții, să contribuim la purificarea

ei de tot felul de impurități și de calchieri, de împrumuturi nedorite (cum sunt rusismele, ucrainismele, turcismele și țiganismele poluante și demolante etc.), să facem totul ce depinde de noi ca diamantul Limbii Noastre să-și manifeste strălucirea din plin și capacitățile de lucru funcționale să activeze ori-când și oricum în deplinul lor randament.

Responsabilitatea asumată de către toți factorii activi și pozitivi trebuie să-și reliefeze întreaga forță creatoare de influență. Or, Regina sau Stăpâna noastră stelar-milenară și spirituală este unica prin care noi, toți conaționalii de orice etnie suntem moștenitorii ei de ieri, de azi și de mâine și dintotdeauna. Și numai prin noi Tricolorul ei peren va fremăta de-a pururi în noi și în cuvintele noastre, pe cerul nemuririi frumosului românesc de Acasă și pentru Casă, pentru Lumină și Credință.

Tudor PALLADI

Limba noastră

Alexe Mateevici

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul pâinii,
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătrânii
Cu sudori sfințit-au țara.

Limba noastră-i frunză verde,
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfeșnici.

Limba noastră-i vechi izvoade.
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le nșirate, -
Te-nfiori adânc și tremuri.

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slava-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng și care o cântă
Pe la vatra lor țarani.

Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Stergeți slinul, mucegaiul
Al uitării 'n care geme.

Strângeți piatra lucitoare
Ce din soare se aprinde -
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.

Nu veți plânge-atunci amarnic,
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea, cât îi de darnic
Graiul țării noastre dragă.

Răsări-va o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Acesta este noul statut al satului Feștelița, raionul Ștefan Vodă, ea fiind printre primele localități din țara noastră unde se implementează proiectul «Crearea centrului de excelență prin pilotarea tehnologiilor de eficiență energetică și a surselor demonstrative de energie regenerabilă», finanțat de Uniunea Europeană prin programul «Convenția primarilor — proiecte demonstrative».

Până la finele anului curent, aici vor fi iluminate 19 străzi cu o lungime totală de circa 18 kilometri. Va fi construită o centrală cu panouri fotovoltaice de 300 kW care va transforma energia solară în energie electrică, iar din vânzarea acesteia, va genera în bugetul local un venit estimat la circa 700 mii lei anual. Vor fi instalate cazangerii pe bază de biomasă la gimnaziul din sat, la grădiniță, casa de cultură și primărie. Totodată, în martie, pe o suprafață de 5 hectare au fost plantați circa 70 mii de butași de salcie și plop energetic, care vor asigura cazangeriile cu materie primă. Cu o durată de implementare de trei ani, până în decembrie

2020, proiectul are un cost total de 800 mii Euro, inclusiv 500 mii Euro alocați de Uniunea Europeană, iar diferența urmează a fi cofinanțată de către partenerii locali, inclusiv contribuția populației va fi de circa 5000 de Euro.

Până acum, doar centrul localității Feștelița este iluminat pe timp de noapte, unele sectoare din sat nu au fost iluminate din anii 90 ai secolului trecut, iar altele — nici chiar în perioada sovietică. Această stare de lucruri se schimbă treptat, în cadrul proiectului fiind în proces de montare 538 de corpuri de iluminat de tip LED pe 19 străzi din localitate, cu un sistem inteligent de monitorizare de către un singur operator din oficiu. După finalizarea proiectului, toată infrastructura va fi transmisă în gestiunea unei întreprinderi municipale, creată de primăria Feștelița. La finele proiectului, la această întreprindere vor fi angajate până la 20 de persoane.

Primarul localității, Nicolae Tudoreanu, precizează că ideile de proiect au apărut încă în 2013, odată cu sem-

narea Convenției primarilor pentru climă și energie, prin care primăria s-a angajat să contribuie la reducerea emisiilor de CO₂, până în anul 2020. Ca rezultat, în 2017, primăria Feștelița, în parteneriat cu asociația obștească „Fondul de Inovații Sociale

din Moldova”, a elaborat un proiect care a fost aprobat în decembrie 2017 de către Delegația Uniunii Europene în Moldova.

„Construcția parcului de panouri fotovoltaice ne va permite să producem energie electrică din energia solară și s-o vindem, asigurând astfel un venit stabil pentru bugetul local. Totodată, vom

eficientiza cheltuielile publice prin încălzirea instituțiilor publice cu materie primă obținută din plantația de salcie», afirmă primarul. El a mai precizat că, pe lângă finanțarea oferită de UE, Guvernul a contribuit cu 1,7 milioane de lei. La fel, au contribuit și locuitorii atât cei din sat cât și băștinașii plecați peste hotare în SUA, Franța, Italia, Portugalia, Spania, alte țări.

NOTĂ. Uniunea Europeană oferă un sprijin substanțial Republicii Moldova în domeniul eficienței energetice și a dezvoltării energiei renovabile. Proiectul de la Feștelița este unul dintre cele trei proiecte noi, lansate de UE la 26 martie 2018 în cadrul Programului «Convenția primarilor — proiecte demonstrative», axate pe eficiența energetică a clădirilor publice, modernizarea și economisirea energiei în iluminat stradal, investiții complexe în eficiență energetică și energie renovabilă. Alte două proiecte sunt implementate în orașele Călărași și Cantemir.

Ion VLADIMIR

Proiect de instruire a managerilor energetici

Agenția pentru Eficiență Energetică (AEE) a organizat o ședință de lucru cu reprezentanții Agenției Japonese pentru Cooperare Internațională, în cadrul căreia s-a discutat subiectul de cooperare tehnică și posibilitatea implementării unui proiect ce are drept scop dezvoltarea capacităților managerilor energetici locali.

În cadrul ședinței s-au abordat mai multe subiecte precum instruirea managerilor energetici locali, îmbunătățirea capacităților de planificare și monitorizare a proiectelor de eficiență energetică și dezvoltarea capacităților în vederea implementării politicilor naționale de eficiență energetică la nivel local.

Promovarea investițiilor

în eficiența energetică și utilizarea surselor de energie regenerabilă la nivel local, reprezintă una dintre cele mai eficiente modalități de a reduce pierderile de energie în regiunile țării, de a moderniza infrastructura, de a

crea condițiile necesare pentru o dezvoltare economică sustenabilă și de a diminua dependența de import a energiei.

Îmbunătățirea eficienței energetice este un obiectiv strategic al politicii energetice

ce naționale, fixat în Strategia de Dezvoltare. Proiectul inițiat de către AEE își propune să stimuleze investițiile în domeniu prin punerea în aplicare a planurilor locale de acțiune privind eficiența energetică. Acestea vor facilita implementarea măsurilor de eficiență energetică și vor stimula finanțările din partea donatorilor și partenerilor de dezvoltare la nivel local.

De asemenea, managerii energetici, cu sprijinul AEE, vor elabora programe locale de eficiență energetică la fiecare trei ani, precum și vor efectua, cel puțin, o dată pe an, analiza consumului de energie pe teritoriu, pentru a determina posibilele intervenții cu scopul de a eficientiza consumul respectiv.

**Serviciul
de presă AEE**

Poarta de Sud a Moldovei deschisă pentru promovarea mediului de afaceri

Reprezentanți ai opt centre de suport în afaceri din Regiunea de Dezvoltare Sud au participat la o sesiune de informare, dedicată instrumentelor utilizate în consultarea întreprinderilor mici și mijlocii.

Evenimentul a fost desfășurat de Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) în cadrul proiectului „Poarta de Sud a Moldovei deschisă pen-

tru Promovarea Afacerilor și Investițiilor”, în parteneriat cu Proiectul de standardizare a Serviciilor Naționale de Sprijin al IMM-urilor și autoritățile publice locale.

Îmbunătățirea calității serviciilor prestate în cadrul centrelor de suport, perfecționarea profesională în procesul standardizat de consultanță în afaceri și facilitarea schimbului de bune practici au fost obiectivele de bază ale evenimentului.

În debutul întrunirii, Petru Gurgurov, director general interimar ODIMM, a prezentat principalele instrumente de suport oferite de instituție IMM-urilor și a subliniat importanța consultării antreprenoriale primare și secundare. „Serviciile de consultanță antreprenorială de calitate sunt determinante în lansarea sau dezvoltarea unei afaceri. Potențialii antreprenori sunt asistați și îndrumați în identificarea corectă a domeniului de activitate, a surselor de finanțare și a serviciilor suplimentare necesare. Aceste elemente sunt foarte importante pentru o afacere de succes”, a ținut să menționeze șeful ODIMM.

Precizăm că, în luna aprilie anul curent, în Regiunea de Dezvoltare Sud au fost

înființate opt centre de suport în afaceri, care oferă atât servicii de consultanță pentru mediul de afaceri cât și sprijin potențialilor antreprenori în inițierea și administrarea unei afaceri, contribuind astfel la dezvoltarea echilibrată și durabilă a zonei.

Astfel, patru centre de suport în afaceri, create prin proiectul european „Poarta de sud a Moldovei deschisă pentru promovarea afacerilor și investițiilor”, funcționează în cadrul Consiliilor raionale din Căteuș, Basarabeasca, Taraclia și Căușeni.

Alte patru astfel de centre își desfășoară activitatea în cadrul incubatoarelor de afaceri din Cahul, Leova, Cimișlia și Ștefan Vodă.

Ion CIUMEICĂ,
„Gazeta de Sud”

Primăria satului Doroțcaia din raionul Dubăsari realizează cu succes proiectele sociale de renovare a localității datorită cooperării efective comunitare inclusiv cu consătenii plecați la muncă peste hotare. Un exemplu elocvent, în acest sens, constituie contribuția financiară din partea diasporei pentru amenajarea unui parc din localitate. Este vorba de parcul din regiunea Parnice, un loc de agrement pentru locuitorii satului. Astfel, Boris și Marina Diordiev, Tatiana și Liliana Berzan, stabiliți în Statele Unite ale Americii, au transmis pentru renovarea parcului 10 mii de lei. Au contribuit financiar pentru implementarea acestui proiect social și locuitorii din sat Liuba Terentii, Valentina Nicolaev și Elena și Maria Berzan, Gherlac Irina și Gatman Mihai. Ca rezultat, lucrările de amenajare a parcului sunt în deplină desfășurare și urmează ca în viitorul apropiat să fie finalizate.

Acest exemplu, ce reprezintă un respect deosebit pentru localitate, este urmat și în cadrul altor proiecte. Astfel, pentru construcția

Diaspora pentru renovarea satului de baștină

Turnului de apă pentru aprovizionarea localității din râul Nistru, proiect realizat în parteneriat cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), primăria s. Doroțcaia a achitat cele 10 procente din costul de deviz al proiectului, prevăzut de contract. Actualmente, este în curs de elaborare proiectul pentru construcția celui de-al doilea Turn de apă, în cadrul Programului de granturi „Infrastructura socială și eficiență energetică 2018” Faza II, finanțat de Banca Germană de Dezvoltare „Kreditanstalt für Wiederaufbau” (KfW) și implemen-

tat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM), pentru care consătenii au dat deja acordul de a contribui 15 % din costul total al proiectului la realizarea obiectivului respectiv.

Agenda de lucru a primăriei prevede implementarea altor proiecte sociale printre care: programul „Comunitatea Mea”, finanțat de USAID Moldova, construcția unui miniteren sportiv multifuncțional, dotarea Casei de cultură cu un sistem de iluminat scenic modern;

Această practică de lucru confirmă că numai prin

implicarea activă a locuitorilor din sat și din diasporă putem să reușim modernizarea satului Doroțcaia, să soluționăm problemele stringente cu care ne confruntăm și să creăm condiții bune de trai pentru locuitorii satului, să păstrăm tradițiile și obiceiurile locale și să asigurăm un viitor sigur pentru generația în creștere.

Valeriu BERZAN,
primar al satului
Doroțcaia,
raionul Dubăsari

O nouă generație de troleibuze pe străzile Chișinăului

Confortul pasagerilor, extinderea rețelilor transportului public electric constituie o direcție prioritară a Regiei Transport Electric Chișinău. În acest scop, în anul 2012, în conformitate cu decizia Consiliului municipal Chișinău „Cu privire la asamblarea troleibuzelor” a fost aprobat proiectul „Renovarea transportului electric în mun. Chișinău”. În cadrul proiectului, au fost modernizate și echipate cu utilaj de performanță secțiile

de asamblare a troleibuzelor noi pe baza componentelor importate de la uzina OAO „Belcommunmaș” din Belarus.

După cum ne-a informat directorul general al Î.M. „Regia Transport Electric”, Dorin CIORNII, asamblarea troleibuzelor în cadrul întreprinderii, inițiată în anul 2012, a condus la crearea unor locuri de muncă suplimentare și la economisirea mijloacelor financiare. Pentru comparație: un troleibuz

asamblat la Î.M. „RTE” este în mediu cu 10-15 % mai ieftin decât unul importat. Cu atât mai mult că, în procesul de asamblare, sunt aplicate mereu idei inovative de îmbunătățire a calității unităților de transport pentru confortul pasagerilor.

În acest context, a fost lansată și producerea troleibuzelor cu mers autonom pentru extinderea rețelilor de circulație a troleibuzelor, inclusiv și în suburbiile capitalei, care au fost asigurate cu transport public de capacitate mare. Aceste inovații au determinat iarăși mari economii de resurse financiare. Pentru comparație vom sublinia că la construcția unui km de rețea de contact sunt necesare circa 5 milioane de lei, iar astăzi se asigură cu transport public autonom o zonă de 50 de km.

Făcând o totalizare, domnul Dorin Ciornii menționează că până în

prezent au fost asamblate 150 troleibuze de tip nou (AKSM), dintre care 35 troleibuze cu mers autonom.

Proiectul prevede extinderea rețelei rutiere a transportului electric, transport ecologic, fără cheltuieli impunătoare, construcția rețelei de contact pe str. COLUMNA (tronsonul Bănulescu Bodoni- str.V.Alecsandri), schimbarea liniilor de cablu cu termenul de exploatare mai mare de 25 ani, implementarea serviciului de deservire a sistemului inteligent de monitorizare a transportului public și alte măsuri pentru perfecționarea continuă a transportului public electric ecologic în capitală.

Felicia RUSU
purtător de cuvânt al
Î.M. „Regia
Transport Electric”

În perioada 06-08 august curent, la Fălești s-a desfășurat ediția a II-a a expo-târgului universal „Târg de vară la Fălești”, organizat de filiala Bălți a Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, în parteneriat cu Consiliul raional, secția economie și primăria orașului. Pe strada pietonală Alexandru cel Bun a fost expus un asortiment bogat și variat de mărfuri și produse de înaltă calitate pentru orice gust.

Expo-târgul universal „Târg de vară la Fălești”, devenit deja tradiție, are drept obiectiv susținerea producătorilor autohtoni, promovarea mărfurilor și produselor calitative și competitive pe piața internă, stabilirea noilor contacte de afaceri.

Ediția curentă s-a evidențiat printr-un program variat de afaceri, care a inclus prezentări de firme, degustări de produse, promoții, dialoguri bilaterale.

La ediția curentă a expo-târgului universal au participat peste 30 de agenți economici și meșteri populari din municipiile Bălți și Chișinău, orașele Fălești, Ungheni, Comrat, Drochia, Râbnita, raioanele Râșcani, Nisporeni și regiunea Ivano-Frankivsk din Ucraina. Camera de Comerț și Industrie organizează asemenea expo-târguri universale, prin

intermediul filialelor sale și ale autorităților publice locale, și în alte raioane, îndeosebi, din regiunea de nord, această practică inovativă urmând a fi extinsă în toate raioanele republicii. Scopul desfășurării acestor expo-târguri îl constituie de a susține și a promova mediul de afaceri, produsele autohtone la nivel local, regional, următoarea etapă fiind

Expoziția națională „Fabricat în Moldova”, precum și a stimula participarea antreprenorilor autohtoni la diverse expoziții de peste hotare.

Mihail BÎLBA,
vicepreședinte
al Camerei de Comerț
și Industrie a
Republicii Moldova

Artizanatul lemnului – o predilecție a dinastiei Muruzuc

Produsele de artizanat din lemn constituie sensul vieții și al creației vestitului meșter popular din satul Reușel, raionul Fălești, Dumitru Muruzuc. În mâinile lui, lemnul se transformă în adevărate opere de artă, care l-au promovat ca fiind unul dintre cei mai iscusiți cioplitori în lemn din Republica Moldova. Meșterul spune că a îndrăgit meșteșugăritul încă din fragedă copilărie.

Dumitru Muruzuc s-a născut într-o familie în care tradițiile moldovenești au fost respectate cu sfințenie. În copilărie, urmărirea cum lemnul ia o altă formă în mâinile tatălui său, de la care a și moștenit acest talent. Astfel, că școala de meserii vine de acasă, iar unicul profesor a fost tatăl său care i-a transmis dragostea față de frumos și tradiție. Cioplește în lemn de când se știe și o face cu

multă măiestrie și tot mai artizanal, meseria de cioplitor în lemn practicând-o de circa patru decenii.

Dumitru Muruzuc: „Decorul obiectului îl execut în tehnica creșterii a ștemuirii – două acțiuni tehnico-artistice cu care începe lucrul orice ucenic. Creșterea este o tăiere ușoară în masa lemnoasă după desenul de ornament trasat cu creionul simplu. Ornamentul ales de meșter se numește „drumul șerpuit” și îl realizez cu ajutorul unei dălți (cuțit tăios cu mâner). Ștemuirea, altă tehnică folosită în sculptură, constă în baterea lemnului cu ajutorul unui cui și a ciocanului de lemn, astfel încât se obține o porțiune granuloasă, un fel de ciupire a masei lemnoase”.

Produsele de artizanat din lemn, precum ar fi vesela, obiectele casnice decorative, tablouri incrustate cu tema-

tica obiceiurilor și tradițiilor populare, plosca, multe alte articole de artizanat au dus faima iscusitului meșter popular de la Reușel atât în plan național cât și internațional.

Preluând profesia cioplitorului în lemn de la tatăl său, Dumitru Muruzuc o transmite tinerii generații: „Și copiii mei învață. Am cinci copii, dintre care trei cioplesc lemnul. Una dintre fetele mele, de asemenea, cioplește”.

Meșterul spune că cioplitul în lemn necesită multă răbdare. Lucrul asupra unor sculpturi poate dura chiar și luni în șir, în funcție de complexitatea acesteia. Pentru că lemnul bun costă scump și lucrările au prețuri pe măsură.

Dumitru Muruzuc respectă o serie de tehnici. De exemplu, lemnul pentru mobilă trebuie să stea la uscat nu mai puțin de 7 ani.

„Mai mult mă axez pe creșterea tradițională adică ceea ce este în tradiția neamului românesc a prelucrării lemnului și ne ținem de cele vechi tradiționale că mai bine le cunoaștem și cred că fac parte din tezaurul neamului, iată asta și le transmitem tinerii generații”, povestește meșterul.

De vreo 25 de ani, Dumitru Muruzuc învață copiii să deprindă arta cioplitorului în lemn. Mai mulți ani a transmis experiența sa discipolilor

de la Clubul Meșterilor Popolari din Bălți. Acum, activează în Centrul de Artizanat, deschis, recent, în satul Răușel.

Dumitru Muruzuc crede că arta cioplitorului în lemn trebuie deprinsă din copilărie. Iar pentru a deveni un meșter bun este nevoie de multă muncă și inspirație.

Lucrările sale ne spun o poveste inspirată din obiceiurile neamului. Cioplitorul în lemn Dumitru Muruzuc este ușor de recunoscut în mulțimea de meșteri datorită costumului popular

și a brâului de haiduc, lucrat în piele cu ornamente tradiționale.

Cioplitorul în lemn, Dumitru Muruzuc, este membru al Academiei de Artă Tradițională din Sibiu, România, și al Uniunii Meșterilor Popolari din Republica Moldova.

Vlad IONAȘCU

Abonarea 2019

Continuă abonarea pentru anul 2019 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 28.08.2019

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicație a Academiei de Administrare Publică